

Kaupungin talous vuonna 2023

Tulos kuvaa vuoden ajalle kohdistuneiden tulojen ja menojen erotusta. Kaupungin tulos oli hyvä, sillä se oli 55,3 milj. euroa positiivinen. Tulos kuitenkin sisälsi poikkeuksellisia vero- ja valtionosuuseriä, joita ilman tulos olisi ollut noin 30 milj. euroa negatiivinen.

Kaupungin konserniin luetaan kaupungin lisäksi sen tytäryhteisöt. Konsernin tulos oli hyvä, sillä se oli 64,1 milj. euroa positiivinen. Kaupungin poikkeukselliset tuloerät sisältyivät myös konsernin tilinpäätökseen.

Kaupungin ja konsernin tulot riittivät palvelujen järjestämiseen. Tulot eivät kuitenkaan riitä täysin investointien kattamiseen, joten kaupunki velkaantuu.

Kaupungin tilinpäätöksessä annetaan myös ympäristöasioita koskevia tietoja. Tarkastuslautakunta vertaili kolmen kaupungin julkaisemia tietoja. Vertailun perusteella tietojen kerääminen ei ole vielä täysin vakiintunutta. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ympäristöasioiden esittämistä kehitetään. Merkittävien konserniin kuuluvien yhtiöiden osuus ympäristöön liittyvistä tuloista ja menoista on myös hyvä tuoda esiin.

Selvästi yli puolet vuoden 2023 tavoitteista toteutui

Kaupungin strategian toteutus eteni valtuustotavoitteiden näkökulmasta katsottuna hyvin. Strategiaa toteuttavista tavoitteista 65 % toteutui.

Startup-yritysten ja niiden henkilöstön määrän kasvutavoite toteutui. Tämä on merkittävää, sillä samaan aikaan kaupungin työttömyys kasvoi. Luonnon monimuotoisuutta kuvaavien mittarien valmistumista koskeva tavoite toteutui. Koska valmiita mittareita ei ole tarjolla, kaupunki kehitti ne itse. Mittarien määrittämisessä huomioitiin suomalaisessa ja ulkomaisessa kehitystyössä tehdyt suunnitelmat. Tarkastuslautakunnan mielestä tällainen edelläkävijyys on merkillepantavaa.

Neljä nuoriin liittyvää tavoitetta jäi toteutumatta. Nämä tavoitteet liittyivät opiskelun keskeyttämiseen, kiusaamiseen, työttömyyteen ja opintojen valmistumiseen. Tavoitteiden toteutumattomuus kasvattaa syrjäytymisen ja muiden ongelmien riskiä. Nuoret tarvitsevat tukea, jolla ehkäistään heidän elämänsä vaikeuttavien tekijöiden kasautumista.

Järjestöt vastasivat kyselyyn

Tarkastuslautakunta toteutti järjestöille suunnatun kyselyn syksyllä 2023. Kyselyllä kerättiin järjestöjen kokemuksia niiden ja kaupungin välisestä toiminnasta. Kaupunki sai vastaajilta kiitosta mm. yhteistyön sujuvuudesta.

Järjestöt kertoivat tarvitsevansa lisää toimintatiloja. Tilojen suuri tarve on havaittu myös kaupungissa. Varsinkin liikuntasaleista ja kulttuurialan tiloista on pulaa. Kaupunki parantaa tilannetta mm. rakentamalla uusia tiloja.

Järjestöt kokivat avustussummien jääneen jälkeen hintojen kehityksestä. Nämä kokemukset ilmenevät myös kaupungin työntekijöiden haastatteluista. Järjestöjen säännölliseen toimintaan tarkoitetut yleisavustukset ovat joko laskeneet tai pysyneet muuttumattomina. Samaan aikaan

avustusten hakijoiden määrä on kasvanut ja hinnat ovat nousseet. Valtaosa avustuspäärahojen korotuksista on kohdistunut projekteihin tai muihin erikseen määriteltyihin kokonaisuuksiin.

Maahanmuuttajataustaiset koululaiset saavat tukea

Vuonna 2023 Tampereen perusopetuksen lapsista 15 % opiskeli suomea toisena kielenä. Heidän äidinkieltensä oli siis jokin muu kieli kuin suomi. Maahanmuuttajataustaisille oppilaille on suomen kielen opetuksen lisäksi tarjolla monia muitakin tukitoimia.

Tarvittaessa lapsi voi päästä valmistavaan opetukseen ennen varsinaisen peruskoulun aloitusta. Valmistavassa opetuksessa lapsi oppii suomea ja koulutaitoja. Peruskoulussa lapsi voi saada kielellisesti tuettua opetusta. Siinä opettaja käyttää selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja havainnollistaa opetusta kuvilla ja esimerkeillä. Maahanmuuttajataustaiset lapset opiskelevat suomen lisäksi myös omaa äidinkieltään. Esikoulussa opetetaan omaa äidinkieltä tunti viikossa ja perusopetuksessa kaksi tuntia viikossa.

Kehitysohjelma vauhdittaa elämystaloutta

Strategian tavoite on, että Tampere tunnetaan vuonna 2030 kansainvälisten tapahtumien ja kulttuurin keskittymänä. Tätä tavoitetta toteutetaan Elämystalouden kehitysohjelmassa.

Kehitysohjelma perustettiin, koska elämystalouden toimenpiteitä haluttiin johtaa yhtenä kokonaisuutena. Elämystalouden teemoja ovat esim. pelialan kehittäminen, järvi- ja luontomatkailu, digitaalisten palvelujen kehittäminen ja kulttuurikasvatus. Kehitysohjelman projektipäällikön mukaan ohjelma on koonnut aiemmin hajallaan olleet toimijat saman pöydän ääreen. Se on monipuolistanut yhteistyötä ja parhaimmillaan johtanut toimialoja yhdistävään liiketoimintaan.

Tammelan stadion tuli suunniteltua kalliimmaksi

Kaupungin keskustaan on valmistunut uusi jalkapallostadion. Hankkeen kustannusarvio ylittynee 16 milj. eurolla, mikä vastaa 56 prosenttia alkuperäisestä arviosta. Stadionin rakentajatahot ovat tunnistaneeet kustannusarvion ylittymisen syyt. Suunnitelmat eivät olleet tarpeeksi tarkkoja. Talouden suhdanne oli varsinkin hankkeen alkaessa poikkeuksellisen vaikea. Lisäksi hanke oli erittäin vaativa ja monimutkainen.

Hankkeen yllättäviin kustannuksiin varauduttiin riskivarauksella, joka oli vain 0,4 prosenttia hankkeen kustannusarviosta. Myös liian pieni riskivaraus vaikutti kustannusarvion ylittymiseen.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että jatkossa varmistetaan hankkeiden parempi suunnittelu, markkinatilanteen ennakointi, riskienhallinta ja riittävä riskivaraus.

Työllisyys- ja kasvupalvelujen tuloksellisuus

Työllisyys- ja kasvupalvelut seuraa ja mittaa tuloksellisuuttaan monipuolisesti. Tuloksellisuudesta on saatavilla keskeisiä tietoja. Myös vertailutietoja on saatavilla, mikä mahdollistaa tuloksellisuuden kehittymisen arvioinnin.

Kaupungin työttömyys oli vuoden 2023 päättyessä edellisvuotta korkeammalla tasolla. Työttömyyden kehitykseen vaikuttavat kaupungin työllisyyspalveluissa ja valtion TE-toimistossa tehdyn työn lisäksi esim. talouden suhdanteet, muuttoliike ja sosiaaliturvan muutokset.

Työllisyys- ja kasvupalvelujen työhyvinvoinnin tulokset olivat melko hyviä. Kuitenkin mielenterveyden syihin perustuvia poissaoloja oli paljon.

Asiakastyytyväisyys oli hyvällä tasolla. Valtaosa asiakkaista kertoi voivansa suositella palvelua tuttavilleen.

Palvelujen vaikuttavuuteen liittyvät tulokset olivat hyvät. Vuonna 2023 kaupungissa oli keskimäärin vähemmän työmarkkinatukea saavia henkilöitä kuin edellisvuonna.

Lakisääteisen työllisyydenhoidon järjestäminen on vaikeuksissa

Työllisyydenhoitoon liittyy lakisääteisiä tehtäviä, joiden hoitamiseen tarvitaan kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen yhteistyötä. Nämä tehtävät liittyvät mm. pitkään työttömänä olleiden palveluihin, kuntouttavaan työtoimintaan ja kotoutumiseen. Tehtäviä ei ole hoidettu lain edellyttämällä tavalla. Syynä ovat hyvinvointialueen sisäiset ongelmat.

Tilanne on laiton ja kestämaton. Hyvinvointialueen tulee sitoutua tilanteen korjaamiseen. Tarkastuslautakunta odottaa kaupungin työllisyys- ja kasvupalveluiden myötävaikuttavan ongelmien korjaamiseen niiltä osin, kuin se on mahdollista.

Tytäryhtiöitä koskeviin strategioihin kaivataan avoimuutta

Kaupunkikonserni sisältää kaupungin lisäksi sen omistamat tytäryhteisöt. Tampereen vuoden 2023 konsernitilinpäätökseen yhdistettiin 62 yhtiötä, 15 osakkuusyhtiötä ja kaksi säätiötä.

Konsernijaosto on määritellyt tytäryhtiöille omistajastrategiat ja perustellut, miksi kaupunki omistaa nämä yhtiöt. Tampereella nämä tiedot eivät ole julkisia. Osa kaupungeista kertoo tytäryhtiöiden omistajastrategioista julkisesti. Tarkastuslautakunta toivoo, että myös Tampere julkaisisi yhtiöiden omistajastrategiat ja toisi konserniyhteisöjen merkitystä nykyistä enemmän esiin.

Tampereen Palvelukiinteistöt Oy ostaa ja myy kiinteistöjä

Valtuusto asetti Tampereen Palvelukiinteistöille kolme vuositavoitetta, joista kaksi toteutui. Osinkoa koskeva tavoite toteutui, sillä yhtiö jakoi kaupungille huomattavan osingon. Myös omavaraisuusastetta koskeva tavoite toteutui, sillä yhtiön omavaraisuusaste nousi. Korkea omavaraisuusaste kertoo pienestä velan määrästä suhteessa yhtiön varallisuuteen. Kiinteistömyyntiä koskevaa tavoitetta ei toteutettu. Yhtiö haluaa toteuttaa myynnit vasta markkinatilanteen muututtua suotuisaksi.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy:llä oli edullisimmat hinnat

Valtuusto asetti Pirkanmaan Jätehuolto Oy:lle kolme vuositavoitetta, joista kaksi toteutui. Asiakashintojen edullisuutta koskeva tavoite toteutui. Kiinteistöliiton tutkimuksen mukaan yhtiön

hinnoittelu oli suurten kaupunkien edullisinta vuonna 2023. Myös osinkoa koskeva tavoite toteutui. Yhtiö maksoi kaupungille osinkoa 1,2 milj. euroa. Kolmas tavoite oli lisätä investointien vieraan pääoman osuutta, eli ottaa yhtiölle lainaa. Tavoitetta ei toteutettu, sillä yhtiö ei tarvinnut lainaa. Yhtiö avasi Nekalaan uuden jäteaseman, joka on auki maanantaista perjantaihin kello 8–20. Tarkastuslautakunta kysyy, voisiko jäteasema olla auki myös lauantaisin.